

OPIEKUN KATOLICKI

Rocznik XIX.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Nr. 16.

Gliwice, (Gleiwitz), dnia 16-go Kwietnia 1892.

„Opiekun Katolicki,“ (dawniej „Gazeta Górnośląska“) wychodzi raz na tydzień co sobotę. Przedpłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 60 fenigów, w Austrii z przesyłką 50 centów; w Ameryce pół dolara.

Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „OPIEKUNA KATOLICKIEGO“ w GLIWICACH (Gleiwitz Pfarrstrasse 20).

Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętego miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja i Administracyja „Opiekuna“ w Gliwicach jako też i we Wrocławiu Rudolf Mosse, oraz Haasenstein i Vogler w Berlinie i Hamburgu — W Warszawie Rajchman Fremdler, ulica Senatorska Nr. 22. — W Frankfurcie n. M. Daube i Comp — W Paryżu i na całą Francyę A. Sławiński, Paris, Rue Véseley Nr. 3. — Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone. — Tłumaczenia uskuteczniają się bezpłatnie.

Jeszcze można zapisywać sobie

 „Opiekuna katolickiego“

na pocztach i w agenturach naszych. Kwartalnie kosztuje

tylko 60 fenigów.

Gliwice, 15 go Kwietnia.

ALLELUJA!

Ten radosny okrzyk, znaczący tyle co „Chwalcie Pana!“ rozbrzmiewa się we Wielkanoc i przez całą oktawę po całym świecie.

Zaiste, nie mamy większej przyczyny do radości, jak dzień Wielkanocny. Dziś z grobu wykwitło życie nasze, dziś Zbawiciel rozłamał okowy wiecznego zatracenia. Cieszymy się wszyscy bo chociaż sam jeden walczył, dla nas zwyciężył i wspólne jest wszystkim wesele. Niebo się raduje, woła Kościół w uniesieniu świętem; brmi trąba zbawienna, głosząc wielkie zwycięstwo nieśmiertelnego Króla. Dziś z niewoli szatańskiej przeprowadził nas przez czerwone morze krwi swojej i w tej wielkiej nocy słupem ognistym wskazuje drogę ku zbawieniu, a rozławszy po całym świecie blask nieśmiertelny, wyrwał wiernych z błędu pomroki grzechowej i oddał świątobliwości i łasce. — O, Wielkanoc prawdziwie błogosławiona! Wraca niewinność upadłym, radość smutnym, wytępia nienawiść, zaprowadza miłość i zgodę. O, prawdziwie błogosławiony dzień zmartwychwstania, który złupił Egipcyan

piekielnych a ubogacił lud Pański, jednocząc niebo i ziemię.

Z tym głosem radości Kościoła i serc chrześcijańskich, rozlega się w całym przyrodzeniu śpiew życia, młodości i wesela. Obumarła natura z jej zmartwychwstałym Panem z grobu wychodzi. Mimo różnicy klimatu, wszędzie mniej więcej budzi się w tej porze zmartwychwstanie i radość. W cieplejszych krajach powstaje wiosna czarującym przepychem ukwiecona, umajona, wonnościami płynąca, bogata skarbami życia, w szacie tężowej, mieniającej się rozlicznością barw najżywszych i w pełnym swoim już doskonałym stroju, jak oblubienica na gody weselne, zabiega drogę zmartwychwstałemu Panu. W naszych stronach już zima minęła. Niebo już przybrało weselną twarz życia; już ołowiane, pochmurne, nasepione oblicze rozjaśniło się uśmiechem wskrzeszenia wiosny. Już ciemność, która była nietylko nocą, ale i dnie zabrała, umarła pod zmartwychwstającym światłem, które szybko rośnie i rośnie na zdobycie nocy wdzięczne i wesołe. Już rzeki swe posiwiałe i połysiałe lody zrzuciły i odwały, jakby kamień grobowy ich zmartwychwstania. Już w powietrzu czuć wiosnę, już w spojrzeniu słońca widać wskrzeszenie; już w sercach naszych lżej i weselej się robi, jakbyśmy się z wiosną odradzali. Tak co rok odnawia i naprawia Pan w tym czasie okrąg ziemi; „niech się weselą niebios“ woła król Dawid, „a niech się raduje ziemia, niech się wzruszy morze i pełność jego, niech się rozradują pola i wszystko co jest na nich.“

Oby i w sercach naszych zawitała wiosna! Oby ustąpiły lody oziębłości i obojętności! Oby zakwitło nowe życie łaski i cnoty! Jeżeli tak będzie, tem weselszym będzie śpiew Alleluja! W uroczysty więc dzień Zmartwychwstania Pańskiego, łączymy się do zgodnego chóru i wraz z innymi do całej Braci wołamy z głębi serca według uświęconego w świecie katolickim zwyczaju Wesołego Alleluja!

Słowa te zwracamy do Rodaków w kraju, i do tych, co zajmowaną rzucili siedzibę, czy to z obcej, czy to niestety z własnej woli.

Wygnańcom daj Miłosierny Boże ulgę i opiekę, gdziekolwiek przytulić się zdołali.

Wychodźcom daj szczere pragnienie i możliwość powrotu do opustoszczonych domów, do obowiązku zaniechanego.

Obyśmy w przyszłości, jak bywało dawniej, mogli ujrzeć się wszyscy znowu skupieni w ojczystym kraju, tak iżby z ust do ust, z serca do serca prędzej i swobodniej dobiegać mogło wołanie

Wesołego Alleluja!

Gdzie znajdują się rzeczy, których użyto przy ukrzyżowaniu Chrystusa Pana?

Kawalek trzciny, którą żołnierze, wyszydząc Zbawiciela, że się królem mianuje, jako berło w rękę Mu dali, znajduje się w kościele katedralnym miasta Florencyi (we Włoszech.)

DWAJ BRATOBÓJCY

czyli

KAPLICA W TROCHTELFINGEN.

Podanie dla ludu katolickiego opracowane.

6) Przedruk zastrzega się.

Wiltruda, która dotychczas była jeszcze w swoim kobiecym gabinecie, gdzie się wiele rąk koło jej toalety krzątało ubierając ją na tę uroczystość, wyszła nareszcie poprowadzona przez swoją siostrę i drugą wierną przyjaciółkę, podobna do róży rozkwitającej między pachnącymi liliami, a grono szlachetnych panien towarzyszyło im dokoła.

Nadworny kapłan kaplicy czekał już na szlachetnych państwo nowożeńców, a ponieważ oboje już dnia poprzedniego serce swoje przez św. spowiedź oczyścili, przeto bez wahania się połączył serca dobrane nierozzerwanym węzłem Sakramentu małżeństwa. Obrządek cały odbył się spokojnie, chociaż pan Gerung przeczcucia niepomyślnej przyszłości, które nagle w jego duszy powstało, nie był wstanie natychmiast w sobie przytłumić. Lecz upamiętawszy się w krótkce był znowu spokojnym. Na zakończenie ceremonii celebrował kapłan ofiarę Mszy św. w celu upro-

szczenia od Boga błogosławieństwa dla nowożeńców. Podczas najświętszej ofiary przyjęli oboje, komuniję świętą według chrześcijańskiego obrządku, jak tego pobożna myśl wymaga.

Po skończonem nabożeństwie nastąpiła uczta. Bawiono się wesoło, brząkały puchary przy toastach, grzmiała muzyka i grzmiały okrzyki i częste wiwaty na cześć nowożeńców. Zabawa ta potrwała do późnej nocy i dopiero gdy stróż nocny dwunastą godzinę odtrąbił, udano się na spoczynek, by pokrzepiającym snem uciechy dnia zakończyć.

Uroczystość ta trwała przez kilka dni. Trafianie do pierścienia i gonitwy w zamkniętem kole w dzień, a muzyka i taniec wieczorem rozweselały gości ustawicznie. Nareszcie skończył się obchód uroczysty a Wiltruda została w uroczystym pochodzie przez swego małżonka do nowego mieszkania na zamek Emmelshofen odprowadzoną. Poczcwiwi poddani rycerza wystawili świetne łuki tryumfalne, wieńce z kwiatów zdobiły zamek dokoła i wszyscy witali nową panią radosnymi okrzyki. Także i małego Sygfryda przyprowadziła pokojówka, a skoro go rycerz Gerung zobaczył, zeskoczył natychmiast z konia wziął go na rękę i oddał go Wiltrudzie mówiąc do niego: „Sygfrydzie kochany, oto matka twoja!“ Sygfryd uradowany odrzekł: „Ale jaka śliczna!

Moja mama jest o wiele piękniejsza, niż Marcinkowa!“ i objął rączkami szyję Wiltrudy, która go serdecznie ucałowała. Widząc to właścianie i mieszkańcy zamku tembardziej się cieszyli. Rycerz Gerung i Wiltruda dziękowali im w serdecznem rozczuleniu, a po chwili oddalenia się obojga wystąpiła Wiltruda by rozdać podarunki. Nikogo nie minęła i wszyscy byli zadowoleni. Radość tę dopiero późny wieczór zakończył.

Tymczasem stróż zamku i żona jego Gertruda rozmawiali między sobą do późnej nocy o nowej pani, a niedołężny stary nie mógł dostatecznie wypowiedzieć swego entuzjazmu. Odkolwiek tylko wiedział chwalebne przypisywał to Wiltrudzie wychwalając ją pod niebiosa. Zwłaszcza jej czułości dla miłego Sygfryda nie mógł dosyć nachwalić. Lecz Gertruda podparłszy sobie boki rzekła na postrach męża: „Czy ty myślisz, że ona to dziecko tak bardzo kocha? Pocałowała go wprawdzie, ale go też natychmiast postawiła na ziemi. Matka tego nie uczyni; przekonamy się jak będzie dalej!“ Mąż przerywając jej mowę rzekł: „Proszę cię na Boga, milcz, ty wścibska kobieto! Czy ty myślisz, że taka osoba szlachetnego pochodzenia może chłopaka po zamku tak obnosić, jak ty piastujesz swego Marcinka, któregoś już i tak przez zbyteczne pobbżanie rozpieściła. (Ciąg dalszy nastąpi.)

 Uczmy dzieci czytać i pisać po polsku!

Korona cierniowa dostała się przez Baldwina II Ludwikowi pobożnemu, królowi Francji (1226—1270.) Król Ludwik kazał zbudować piękną kaplicę, zwaną później „świętą kaplicą“ i w niej umieścić koronę cierniową, jako też kawałek krzyża, włóczni i gąbki. Korona cierniowa znajduje się tamże do dziś dnia w wspaniałym schowaniu. Cierni (kolcy) tej korony nie ma w Paryżu. Jeden cierni znajduje się w kościele Spina w mieście włoskiem Pizie.

Gąbka, z której żółcią pragnienie Zbawiciela Pana koili, przechowują w kościele Panny Maryi w Trastewere w Rzymie.

Ślup, przy którym Pana Jezusa biczowali znajduje się w Rzymie, w kościele św. Praksedy. Jest on z szarego marmuru, 1 i pół stopy wysoki; u dołu ma 12, u góry 8 cali średnicy. Dotąd jeszcze widzieć można na nim kółko żelazne, do którego przywiązywano tych, co mieli biczowanie otrzymać.

Tabliczka z hebrajskim, greckim i łacińskim napisem, która przybita była nad głowę Pana Jezusa na krzyżu, jest z białego drzewa; litery na niej czerwone, słowa „Jezus“ i „Judaeorum“ są zmasane. Tabliczka ma 9 cali długości; pierwotnie miała 12 cali. Przechowują ją w pewnym klasztorze na górze Libanon; łaciński napis znajduje się w Rzymie, w kościele św. Jądwi, zbudowanym przez św. Helenę.

Włóczni, którą jeden z żołnierzy bok Chrystusowi przebił, w Rzymie przechowują koniec włóczni jest utamany. Król Baldwin Jerozolimski (1118—1131) podarował tę włócznię republice weneckiej. Król francuski, Ludwik Pobożny, nabył tę relikwię i umieścił ją w „świętej kaplicy“ w Paryżu.

Jeden z gwoździ którymi Chrystusa Pana na krzyż przybito, przechowują w kościele św. Krzyża w Rzymie; gwoździe ten opiłowano, a tych opiłek użyto do gwoździ naśladowanych. **Jeden prawdziwy gwoździe** znajduje się także w Trewirze.

Subienka Pana Jezusa o którą przy męce Jego losy rzucali, znajduje się w Trewirze. **Kawałeczki krzyża św.** posiada wiele kościołów, przechowują je zwykle w naczyniach podobnych do monstrancyi. Większe kawałki św. Krzyża znajdują się w Rzymie; z tych można łatwo poznać, że krzyż był z drzewa cedrowego. Krzyż św. miał kształt wielkiej litery T; co ponad głowę Chrystusa Pana wystawało, była tylko tablica z napisem, którą Piłat przytwierdził kazał.

Skarżą się

drukarze, kupcy, rzemieślnicy itd., że nie mogą dostać uczni w naukę, gdyż chłopcy po wyjściu ze szkoły zwykle idą do fabryk, hut i kopalń na zarobek. Widząc atoli rodzice że liczba robotników jest już za wielką, gdyż zewsząd tychże wielki napływ a pracy ubywa, gdyż zastój w przemyśle, niesumienne postępują w tym względzie z dziećmi swemi, które kiedyś na nich mogą narzekać. Dla tego powinni obmyśleć dla nich inne utrzymanie! O tem obszerniej podamy w przyszłym numerze.

Wiadomości polityczne.

Niemcy.

Berlin. Sejm pruski odroczył się aż do 26 b. m. z powodu Świąt wielkanocnych.
— Pruska Izba Panów na ostatnim posiedzeniu przed świętami, przyjęła jednogłośnie, stósownie do prośby ministra finansów, ustawę o funduszu Welfów według uchwały Izby poselskiej.
— W Berlinie odbyła podobno policja polityczna zeszyły środy rewizje po mieszkaniach kilku anarchistów. Znalezione i zabrano rozmaite pisma anarchistyczne. Mówią, że nastąpią aresztowania w związku z wykonaniami przed dwoma miesiącami.

Dzisiaj pojawia się z pomiędzy socjalistów wielu takich ludzi, którzy się sami anarchistami*) nazywają i powiadają o sobie, że oni dążą do anarchii, to jest do tego żeby się pozbyć teraźniejszych rządów i starszyzny tak po urzędach, jak i w kościele, zburzyć to wszystko i po-

*) Anarchia jest to wyraz grecki który po polsku znaczy bezrząd, a więc niby kraje i narody żyjące bez rządu i bez uznanej między sobą starszyzny, więc też bez prawa i wszelkiego porządku. Anarchistami nazywamy ludzi, którzy dążą do takiego bezrządu.

kasować wszelkie prawa ludzkie i przykazania Boskie, a po tem pozostawić ludzi bez tego wszystkiego nie na zmiłowaniu Boskiem, boć Boga ludzie ci ani się nie boją, ani go nie uznają, ale tak sobie na ślepym przypadku i na łasce tych, którzy się po tem na wierzch dostaną, czy to jako mądrzejsi, czy jako mocniejsi

W naszych teraz czasach poczynają anarchiści od tego, że chcą wszystko burzyć i niszczyć. A że nie mają wojska, ani też całemi gromadami napadać nie mogą, booby ich wnet wyłapano i wystrzelano, więc podrzucają dynamit i różne inne prochy, żeby temi wysadzić budynki a może i całe miasta wraz z ludźmi w powietrze. Przez to chcą narobić szkody, ale głównie pokazać swoją moc, ludzi strachu przed sobą nabawić i w ten sposób wymódl, wymusić to, czego pragną.

Tak robią teraz we Francji, szczególnie w Paryżu. Tak poczynają robić w Hiszpanii, Belgii i Włoszech. Tak zapowiadają i grożą po innych krajach także, a szczególnie wyrażają się tem na Rosyą.

Każdy z tych anarchistów powiada o sobie, że dla swojej osoby nic nie chce, owszem wie, że życie przy tem utracić może, ale robi to i poświęca się dla drugich, szczególnie dla biednego roboczego ludu, bo chce przez to zmusić świat, żeby robotnicy mieli potem lepiej i nie żyli w biedzie i nędzy.

Wierzę też, że wielu z tych ludzi tak myśli i pragnie, jak mówi. To tylko, że tym sposobem siebie zgubią, innym ludziom narobią krzywdy, wielu uczynią kalekami albo i trupami, wiele wdów i sierót w biedę wtrąca, a jednak nie tem nie dokażą. Dla biednych robotników nie przez to dobrego nie stworzą, bo takimi niszczeniem, burzeniem, paleniem i zabijaniem jako żywo nie dobrego zrobić nie można i biedę ze świata tem się też nie wypędzi.

A do czego takie grzeszne zamysły doprowadzają to się pokazuje z napaści na najniewinniejszego człowieka, na księdza Ponińskiego w Kościelecu.

Czterech zapaleńców i głupców myślało, że ksiądz ten ma wielkie pieniądze. A on, choć ma doskonałe probostwo, to wszystko rozdaje, jak z tego między ludźmi znany i kochany. Każda baba, każde dziecko w jego parafii wie o tem dobrze.

Ale ci czterej, co na księdza napadli, wychowali się i wyuczili w szkole, w której księga dozoru nad nauką religii dla walki kulturalnej nie mieli, albo może wcale się religii uczyć nie mogli, lub też jej nie rozumieli, gdy im się tego uczyć kazano nie w ojczystym, ale w niemieckim języku, który tak z piętego w lep trochę po łepkach słuchać umieli.

Niech Bóg broni, co się to w ludzkich głowach, sercach, sumieniach i duszach dzieje!

Rosya.

W Petersburgu w fabryce prochu nastąpił 4 b. m. wieczorem wybuch, skutkiem eksplozyi 350 pudów (pud 40 funtów) pyrokseliny. Cały budynek wyleciał w powietrze wraz z znajdującymi się tam 9 robotnikami. Siła wybuchu była tak wielką, iż gruzy rozleciały się w promieniu kilkuset metrów. — Skutkiem wstrząśnienia przyległe budynki fabryczne doznały znacznego szwanku. Pięciu robotników jest rannych. Nawet w oddaleniu dwóch wiorst od fabryki pękły szyby w domach. Powód wybuchu dotychczas niewiadomy.

Francya.

Rząd francuzki zaproponował podobno mocarstwom wspólne kroki przeciw anarchistom.

Hiszpania.

W klubie rewolucjonistów w Madrycie w Hiszpanii, odbyła się w tych dniach rewizya. Uwięziono dwanaście osób. W Barcelonie były również uwięzienia. Między więźniami w Granadzie wybuchł rokosz; wezwano do pomocy żandarmeryą przyszło do walki z bronią, jeden więzień zginął, dwóch jest rannych.

Wiadomości z bliska i z daleka.

Gliwice. Członkom tutejszego „Związku katolickich robotników“ przypominamy, że w drugie Święto Wielkanocne odbędzie zwyczajne zgromadzenie.

— Wydalania nie ustają. Z kopalni myśłowickiej wydano w tych dniach 80 robotników galicyjskich.

— Niektóre liczniej odwiedzane gimnazya miały dotychczas takie urządzenie, że dawały promocyje dwa razy do roku. Na Wielkanoc i na św. Michał. Jeżeli np. uczeń siedział w klasie rok i na Wielkanoc nie dostał promocyi, to mógł ją być uzyskać w pół roku później, to jest na św. Michał. Teraz to ustaje; na przyszłość nie będzie takiego przesadzania, i kto nie skończy klasy w jednym roku, musi w niej pozostać cały rok następnym.

Placa niższych urzędników sądowych, woźnych, dozorców więzień itd polepszona teraz od 1-go b. m.

Przewrót w kowalstwie. Niejaki Burton z Bostonu dokonał świeżo odkrycia, które kunszt kowalski z gruntu odmienić może. Chodzi o zastosowanie w kuźniach elektryczności. Za pomocą odpowiedniej maszyneryi rzemieślnik rozporządza dowolną siłą prądu, wytwarzając stopień ciepła, jaki mu się podoba. W czasie odbywanych prób, w przeciągu kilku sekund rozgrzewano żelazo do białości, poczem topiąc się, skapywało z kowadła kroplami. Sztukę stalową trzy osme cala grubą można tym sposobem po 22 sekundach rozżarzyć i zamienić w ostrze noża.

Dwa wyroki śmierci wydały znów sądy przysię-

głych w dniach ostatnich. W Grudziądzu skazano na śmierć czeladnika szewskiego Gustawa Kinderletta z Tylży za zabicie 70-letniej kobiety Leitkipowej ze Świecia i jej 11-letniej wnuczki Wahnkówny. — W Opolu sąd przysięgłych osądził w dniu 4 bm. robotnika Jana Kocura z Gąsiorowic na śmierć, gdyż on 12 stycznia w lesie przy Wielkich Strzelcach zamordował Ledera i jemu lajerkę i inne rzeczy zabrał.

Górnicy Piotr Duda i Gorzółko z Królewskiej Huty, w nocy z 24 na 25-go marca znaleźli śmierć w kopalni.

Zabrze. Grasujący tu tyfus od kilku tygodni pomiędzy klasą robotniczą nie tylko że nie ustaje, ale przybiera coraz to większe rozmiary.

Bytom Tutejszy burmistrz pan Dr. Brüning otrzymał tytuł „Nadburmistrza“ (Oberbürgermeister.)

Boguszyce. Pozwolenie do budowania tutejszej Świątyni Pańskiej nadeszło z regencyi i dla tego zaraz po Świętach Wielkanocnych rozpoczną się prace.

† **Góra św. Anny.** Nader smutny zaszedł tu wypadek w naszym ulubionym klasztorze OO. Franciszkanów. Oto przełożony tegoż klasztoru, świętobliwego życia ks. **Anastazy Kleinwächter** zakończył swój żywot. Wobec przeszło 60 kapłanów odbyła się już smutna ceremonia pogrzebowa, w której wzięło udział z żalem i boleścią przepelniona wielka liczba wiernego ludu. Zmarły liczył lat 67 a położył wielkie zasługi około kalwaryi i klasztoru tutejszego, jak i gorliwą pracą w misjach których już odbył był 115 R. i. p.

Laurahuta. Jako deputowani gminy wybrani zostali w pierwszej klasie: mistrz stolarski Zöllner, sztymar Hornig, inżynier Fitzner i sekretarz Kasch; w 2 klasie: kupcy Knappik, Stoll, Sussmann i Brahm; w 3 klasie: zarządca kopalni Klust, hajer Michalik, rachmistrz Gütz i hutnik Waclawek. — W Siemianowicach wybrano w 3 klasie: sztygara Langenmeyera, właściciela domu Piotra Kołodzieja i hajera Rzeźniczka; pomiędzy dwoma, Polakiem i Michalskim, przyjdzie do wyrobów ścisłych.

W Kokocińcu pod Pszczyną znaleziono na podwórzu hałupnika Lorenz ciało robotnika Jana Suchego. Domyślają się, że Suchy, który dnia poprzedniego był u stawki, zabity został.

W nowym Bierunie w ostatnich 4 miesiącach przewieziono z zagranicy około 50 tysięcy tucznych gęsi i tam je zabito, a ważyły w przecięciu po 10 funtów. Za zabite gęsi przewożone przez granicę płaci się po 10 fen. za 1 kilogram, żywe wolne od opłaty cła. Dobry interes przy zabijaniu tychże gęsi robią rzeźnicy żydowscy zamieszkałi tamże, biorąc po 10 fen. od sztuki.

Dowóz świń z Królestwa Polskiego do Górnaego Szlązka znacznie zmalał z powodu braku paszy, która podrożała; zatem ludzie dużo nie tuczają wieprzy. Są one też teraz droższe niż węgierskie najmniej o 2—3 mkr. na centnarze. W marcu w rzeźni w Mysłowicach zabito tylko 1258 wieprzy z Królestwa Pol., gdy innym zabito 2347. a z każdym dalszym miesiącem dowóz maleje.

W Sosnowicach na stacyi granicznej Królestwa Pol. ze Szlązkiem roboty około budowy nowego toru mają być rozpoczęte z wiosną. Chodzi o połączenie obecnej stacyi towarowej bezpośrednio z torami głównymi kolei górnoszląskiej i prawego brzegu Odry. Na pierwszym planie są znaczne roboty ziemne i to nasyp dość wysoki na długość jednej wiorsty jedne siódmą mili. Tym sposobem usuniętą będzie jedna z największych niedogodności na tejsze stacyi.

W Anconie była eksplozya w kasynie. Główne schody zburzone. Ludzie nie ucierpieli.

Za ruble płacą kasy na dworcach kolei żelaznych od 6 kwietnia po 2 mkr. 15 fen. aż do dalszego rozporządzenia.

Rozmaitości.

Szczur dobroczynny. Pewie hodowca gołębi przyzwyczaił chowane przez siebie ptaki do gromadzenia się o naznaczonej godzinie z rana w szopie, gdzie co dnia jaś dostawały. Spora ilość wróbli i szczerów regularnie w aczlach tych brała udział, pomiędzy zaś nieproszonemi gośćmi zauważył hodowca szczura, którego zachowanie się mocno go interesowało. Zwierzę wypełniało pyszczek ilością ziarna, jaka tylko się w nim pomieścić mogła, i z zapasem tym niktło, aby za chwilę powrócić z niczem i kraść dalej. Idąc śladem tajemniczego szczura, o czemże się przekonał hodowca? Oto zwierzę nosiło ziarno do stajni choremu gołębiowi, który bez pomocy tej, zostawiony sobie samemu niechybnie zmarłby śmiercią głodową.

Mech na trawnikach dobrze się wyniszcza przez posypywanie ich jakimkolwiek nawozem wapiennym upopiołem, tynkiem, tłuczonymi skorupami mięszaków. Im wcześniej na wiosnę posypimy, ten skutek będzie pewniejszy.

Nowy sposób robienia cegły wynalazł inżynier C. Walter w Berlinie. Dotąd glinę maczano, przerabiano z wodą i wciskano we formy na surówkę, która potem wystawioną była na działanie słońca aż wyschnie, na co potrzeba było dość długiego czasu. Nowo wynalezionym sposobem za pomocą stósownego przyrządu i prasy można glinę tak wilgotną jaka w ziemi się znajduje zaraz uformować w cegłę i zaraz potem wypalić, a próby z nią dokonane wykazują, że taka cegła jest o 25 procent wytrzymalsza.

* W Sztumie przed sądem zaszedł przypadek „polskiej propagandy“ jak ją nazywa „Gesellige“ a za nim inne gazety niemieckie Właściciel O. nie chciał składać przysięgi przed sądem w języku niemieckim.

Środek przeciw początkującym suchotom płucnym.

Jak nam doniosła pewna osoba, która już wielu suchotnikom uratowała życie, najlepszym i najpewniejszym środkiem jest w obecnej porze wyrwać żyto z korzonkami a po oczyszczeniu gotować i pić jako herbatę na noc i rano naczczo. Doktorzy zwykle zalecają koniak z mlekiem. Nie zaszkodzi więc, gdyby ktoś czuł się tą chorobą niebezpieczną obarczony, tego niewinnego środka spróbować. Pewna osoba w Berlinie przekurowała kilka set marek i nieuleczona powróciła, a tym środkiem niewinnym wyleczoną została.

NADESŁANO.

Dla dobra ogólnego.

Bez wyjątku znajduje się człowiek każdy otoczony wszelkich rodzaj niebezpieczeństw. Bezbronny, musi on tym przeciwnym elementom stawiać opór, a jeżeli ta walka o byt jego wszelkich sił wymaga, szanuje zdrowie dla tego chociażby przyszło ducha uspokoić. Zdradliwie i po mału z niewidzialną siecią spuszcza się choroba na swą ofiarę, osiada się wśród mięskul życia i takowe pożera i niszczy a częstokroć za późno występuje na widok w przerażających objawach. W tym stanie każdy ogląda się pełen przestachu za pomocą i ratunkiem. Lekki wprawdzie już daleko postąpił, jak to po dziś dzień widzimy, ujmują bardzo często cierpiącym ich boleści, zgłębiają tajemnice zwierząt i roślin, powietrze, wodę i ziemię — całą naturę, aby ztąd odnieść skuteczny środek leczniczy.

Do najokropniejszych i najwięcej rozszerzonych chorób na ziemi należą bowiem bez wątpienia organy najważniejszych w ciele ludzkim nerek i wątroby. Przynajmniej jest udowodnionem, że na te umiera najczęściej ludzi.

A i tu okazuje się natura w tych ludzkich plagach miłosierną. Daje nam rośliny, które w pewnym zastawieniu i w pewnych ilościach podane ludzkiemu ciału. Dotychczas jako jedyny okazał się środek leczniczy i pomocny w tych to szkodliwych chorobach. Ten to środek uzdrawiający jest pod nazwą Warnera Safe-Cure znany, a jak wiadomo wstawił się na całym świecie, a prawdę mówiąc na to zasłużył. Ale jak to zwykle jest z nowym wynalazkiem, znalazło się wielu którzy nie

znając ani przekonawszy się o sile leczniczej tego, na przeciw występowali, gdyż zwykle źle bierze górę i rozpowszechnienie, aniżeli dobre i przysługa ludzkości cierpiącej. Pomału zatem podnosiła się znajomość tego środka leczniczego i wyrobiła sobie podstawę i powagę — co nie mogło być inaczej — a dziś tysiące i tysiące osób wyleczonych z chorób wątroby i nerek przekonało się już o wyborności tego środka w praktyce, co ich wyratowało razem nie z przesądami lekarzami, przepelnieni wdzięcznością.

Lekarzom właściwie powinno leżeć na sercu w interesie wiedzy a ku pożytkowi cierpiących a powierzonych ich opiece, aby postarali się poznać tenże, gdyż jeszcze często się zdarza że tu i owdzie na przeciw temu szczególnemu odkryciu występują i odradzają, co gdy zważymy na tę wielką ilość skutków pomysłnych niczem są i giną w porównaniu z ostatnimi.

Warnera Safe Cure jest do dostania po 4 marki za flaszkę w aptekach: w Krázelmarkt-Apotheke we Wrocławiu (Breslau) Hintermarkt 4 i w Engel-Apotheke Leipzig (Lipsk.)

Vorschrift von Safe Cure.

20,0 virnigisches Wolf-fusskraut 150 Edelleberkraut digivire man mit 10000 dest. Wasser, 8 Tage lang, colire und dampfe ab bis 375,0, löse darin 05 amerikanesches Gauls heria Extrakt und 2,5 salpetersaures Kali setze 80,0 Weingeist und 50,0 Gliceryne zu und filtrire. Im dunklem Glas aufzubewahren.

Nowe niepokonane dowody co do uleczalności suchotów płucnych!

Wobec tego że nie dawno jeszcze temu oznajmiano, iż to jest rzeczą niemożliwą, oszustwem, aby twierdzić że suchoty są uleczalne, a to dziś już jest jasną i udowodnioną sprawą że tego dopiąć można, jeżeli się właściwych użyje środków. Ku temu przysłużyła się Sanjana Heilmethode jak tego długoletnie dowody prawdy. Osoby które już nawet były od lekarzy opuszczone, przez tenże sposób uratowane zostały i dziś cieszą się całkiem szczęśliwe i zdrowe. Otóż jeden z wielu przykładów: Do Sanjana-Company w Egham w (Anglii.) Szanowna Dyrekcyo! Nie mogę zadość być wdzięcznym za uratowanie mej żony. Bylbym już dawniej pisał, chciałem się atoli przekonać, czy zdrowie to się ustali jak tego mam dowód. Lekarze w Niemczech oznaczyli byli już tylko 14 dni życia, dla tego udałem się do niej której było w możności w 7 tygodniach tak daleko doprowadzić iż znów całymi dniami pracować może. Ta wiadomość rozeszła się znacznie wskutek czego oświadczam jeszcze raz moją najserdeczniejszą podziękę.

Z uszanowaniem

Wilhelm Rausch

Gaulsheim d. 7 czerwca 90. Poczta Kehlen (Rheinhesen)

Otrzymać można ten sławny sposób leczenia każdego czasu całkiem darmo przez sekretarza Sanjana-Company, p. Hermana Dege w Lipsku (Leipzig.)

Beachtenswert!

Für 2 Mark zu einem vollkommenen Herren-Beinleid, gestreift und carrirt.

Für 3 Mark 75 Pfg. Strapazier-Buglin carrirt, meliert und gestreift, zu einem vollk. Herren-Jaquet.

Für 4 Mark 50 Pfg. 3 Meter dauerhaften Stoff zu ein. vollk. Damen-Regenmantel in hell u. dunkel.

Für 6 Mark 60 Pfg. 6 Meter Engl. Leder zu einem vollkommenen dauerhaften Herren-Anzug, walchsch.

Für 7 Mark 50 Pfg. 3 Met. fein Cheviot, schwarz, blau u. in all. Modefarben, 3 e. eleg. Herren-Anzug.

Für 9 Mark 2 1/2 m wasserbicht. Stoff zu 1 Reg.-Paletot in all. Farben.

Großes Lager hochfeiner Fant.-Cheviots von 4 Mk. bis 13 Mk.

Prima Modes Streichgarn.

Engl. Neuheit in Kammgarn.

Eleganter Mohair für Anzüge u. Paletots.

Schwarze Tuche, Satin, Croisecé u. M. 2.80 an.

Für 1 Mark 20 Pfg. sehr feines Lustré für Herren-Anzüge.

Zwirnhoffe für Anzüge das Met. r 80 Pfg.

Neueste Tuch-, Burkha-, Kammgarn- und Cheviot-
● Muster franco ●

verfenbet zu Jebermanns Ansicht von den gelegendsten Erzeugnissen der Tuch-Industrie in wirklich überraschend schöner und grober Auswahl die

Tuchausstellung Augsburg (Wimpfheimer & Cie)

Neuheiten aller Art in Regenmantelstoffen von Mark 1.50 an.

Feuerweh.-Forstgrüne Tuche von Mk. 2.— das Meter an

5 Meter doppeltbreites Damentuch in allen Farben zu einem Kleide Mk. 6.—

Doppeltbreite reinwollene schwarze Cachemire v. Mk. 1.50 an.

6 Met. doppeltbreit. reinwoll. Damenkleiderstoff in all. Fantasie-Farben für 9 u. 10 Mark.

Vioree-Tuche von Mark 3.— an.

Billard-Tuche von Mk. 13 an.

Für 8 Mark Stoff zu einem hocheleganten, feinfarbigem Diagonal-Paletot. Saison-Neuheit

Für 10 Mk. 50 Pfg. 3 Met. modernen Zwirn-Buglin od. Cheviot in den neuest. Dess. 3. e. Promen.-Anzug.

Für 11 Mark Stoff zu einem hochfeinen Ueberzieher in allen Farben, passend für jede Jahreszeit.

Für 16 Mark 50 Pfg. 3 Met. Chinilla zu einem eleganten Festtagsanzug.

Für 17 Mark 40 Pfg. 3 Met. Kammgarn zu einem hocheleg. Salon-Anzug in reichhalt. Farben-Auswahl.

Für Jeden ist es vorteilhaft, sich die Muster kommen zu lassen, da wir sowohl diese, als auch die kleinsten Warenbestellungen portofrei liefern!

Na wystawie Gliwickiej 1887, medal bronzowy

J. Osw. Golombek

Inżynier do wiercenia w ziemi i studzien. Gliwice. Przedsiębiorca do głębokich podszukiwań ziemnych (spuszczania wody itp.) wód mineralnych i czystych do picia, podszukiwania składu ziemi, budowy studni, pump i zakładów wodnych

artyzyskie czyli studni z rur.

Reperacye w własnym Zakładzie.

Zastępstwo i skład pump, sikawek, narzędzi do wiercenia w ziemi, rury z żelaza, ołowiu i asfaltowe opatrzone w szkła, węże i płyty gumowe itp. Instrumenta ku temu kieszonkowe.

Głębzyce 1889, Katowice 1891. srebrne. medale.

I. SIMON

w Gliwicach

naprzeciw „Eiskeller“

poleca po cenach fabrycznych:

Wózki dla dzieci. Specjalność naturalna trzcina

Kosze do podróży z zamkiem i do ściągnięcia.

Serwis w kufrze na 6 osób z piękną malaturą

po 3 Marki.

IV. Marienburgska loterya pieniężna.

Ciągnięcie już 28 i 29 tm.

Wygrana Mk. 90000.

30000 itd. gotówka.

Oryginalne losy po 3 Mk

1/2 część. po 1,75. 1/4 po 1 Mk.

11/2 17,50. 11/4 10 Mrk.

Porto i urzęd. lista 30 fen.

I. Rosenberg

Berlin S. Kommandantenstr. 51

Do prędkiego tępienia myszy polnych

poleca świeżo sporządzoną pszenicę z strychnią i sachariną. Ciasto z fosforem i fosforowe pigułki działające jak wiadomo z najlepszym skutkiem.

Królewska uprzywilejowana „Adler Apotheke“

I. Fengler

w Gliwicach. Rynek.

W każdy wtorek

sprzedaję na tutejszym rynku mięsnym (Fleischmarkt) piękne angielskie świeże Cottlety i gębówkę już od 1 funta po 50 fen.

Mięso wędzone funt po 60 fen

Wędzony szpek tłusty i przerosły za funt po 60 fen.

Polski wurszt z czosnkiem funt po 60 fen.

Wędzone krajane tłuste

Polski wurszt tylko do gotowania za funt po 80 fen.

Serelat wurszt miękki za funt po 80 fen.

Po tych samych cenach sprzedaje i w domu w moim sklepie przy „Germanii“ przy Neumarkt.

Joh. Fesser

w Gliwicach.

Uczeń

mający chęć wyuczenia się postępowego piekarstwa i cukiernictwa może się zaraz zgłosić do pana

Alexandra

majstra piekarskiego w Gliwicach

przy „Germanii.“

Mam wielki skład WINA

węgierskiego, reńskiego i t. p. białego i czerwonego tylko prawego, po najtańszych cenach, które polecam przy okazjach ślubu, chrztu i t. p. dla zdrowych i chorych.

J. Rodewald,

w Gliwicach przy „Germanii.“

E. Wachsmann w Gliwicach

przy moście św. Jana

ma na składzie wyborne

Ziemniaki (Kartofle)

do jedzenia i sadzenia.

ŚWIECE WOSKOWE

w różnych wielkościach i po różnych cenach ma na składzie

Józef Jelin

I. Wetza następcą (Nachfolger)

w Gliwicach

Thurmstrasse Nr. 4

Świece oltarzowe

polecają tanio składy

Gliwickiej chem. fabryki

Dr. D. Hillera

Ulica Mikołowska 12.

Ulica Klasztorna 28.

Trzeźwy, silny i pracowity robotnik znajdzie zatrudnienie w drukarni T. Zalewskiego w Gliwicach.

Przystępującym do św. Komunii

polecam moją czystego wosku

świece

po bardzo niskich cenach.

Karol Tyrol

w Gliwicach

przy kościele farnym katol.

Świece oltarzowe

pod gwarancją tylko z czystego wosku, ma i tego roku na składzie we wszystkich wielkościach i cenach

Józef Edler

w Gliwicach

ulica Tarnowicka Nr. 11

Katolickie książki

polskie i niemieckie do

nabożeństwa

z aprobatą kościelną

w wielkim wyborze

do dostania u

P. Śliwka i Syna

Gliwice Rynek.

Masło

dobrze do pieczenia funt po 90 fen ma na składzie

E. Wachsmann

w GLIWICACH

przy moście św. Jana.

Książeczki rozańcowe i Tajemnice

w polskim i niemieckim języku są do nabycia w drukarni

Th. Zalewskiego

w Gliwicach.

A. HAASE

w Gliwicach

poleca swój

wielki skład skór

Wyroby ze skór.

Fabrykacją i skład pasów rzemiennych do maszyn

Dostarcza wszelkich potrzeb

dla kopalń, hut, młynów itp.

Cenniki

darmo i opłacone

Proszę spróbować! B.K.R. Proszę spróbować!

Karlsbadzką mieszanię

jak kawa Pupp w Karlsbadzie.

Specjalność, funt po 1,80 Mrk.

Kawy

czysto smakujące w najlepszych mieszaniach od 1,30 do 2,20 m.

Herbaty

Czekolady, Cacao, Bisquity, Vanile

poleca tanio specjalny interes

Wrocławska palarnia kawy

Otto Stiebler'a Następcą

Richard Gaida

Gliwice ulica Bytomska Nr. 11.

Kathreiner'a Kneippa słodowa

kawa i wszelkie inne środki pożywe dla dzieci i dorosłych po najtańszych cenach.

Zamówienia pozamięscowe będą prędko i tanio uskuteczniane.

OSTRZEZENIE!

Wraz z rosnącym popytem na prawdziwą Francka kawę

zwiększają się także podrabiania tejże, a znajdują się w obiegu pudełka i paczki, które nie są wyrobem prawdziwym Francka lecz łudzącym naśladownictwem.

Upraszamy zatem
wszystkie szanowne gospodynie
w ich własnym interesie, ażeby przy zakupie
prawdziwej Francka kawy

były ostrożne i tylko taki wyrób, który naszym ogólnie
znanym

znakiem
ochronnym:

„młynek do
kawy“

SOHUTZMARKE.
i naszym podpisem:

Heinrich Franck Söhne
Ludwigsburg. Linz, Basel, Mailand.

jest oznaczony, jako prawdziwy wyrób Francka przyjmowały.
Ludwigsburg. **Heinrich Franck Söhne.**

Mój sklep (skład)

znajduje się teraz

na ulicy Tarnowickiej Nr. 2.

(naprzeciw Hotelu pod „złotą gęsią“
na dole i pierwszym piętrze.

Mój skład znacznie powiększyłem!
sprzedaję po niskich lecz stałych cenach.
Towary modne i stroje gotowe damskie!
Gliwice. Max Berger.

Do siewu

polecam pod gwarancją prawdziwości i kielko-
wania najlepsze nasienie czystego czerwonego
krasikoniu, lucerny francuzkiej,

Raygras angielski i włoski,
Thymothee wyborny,
Ćwikłę na paszę prawdziwą, Pohls Riesen,

„ „ „ Mammuth,

„ gruba, czerwoną i żółtą,

„ wodnistą, bawarską, okrągłą i długą,

Koński ząb (Pferdezahn-Saalmais) świeży.

Saradella, wyka, lupina itp.

P. H. Grosch,

Gliwice, ulica Klasztorna Nr. 8.

RESTAURACYA

którą dotychczas miał H. Hamburger, z dniem
1-go Kwietnia ja objąłem w zastępstwie p.
A. Danzigersa.

Donosząc o tem Szanownej Publiczności
nadmieniam, że starać się będę o najlepsze i
najzdrowsze napoje przy skorej usłudze, pro-
sząc o pamięć o mnie.

Gliwice,

Fr. Bembenek.

Ulica Klasztorna Nr. 31.

Zgromadzenie

zwyczajne członków katolickiego
Związku robotniczego
dla Gliwic i okolicy
odbędzie się

w drugie Święto, dnia 18 Kwietnia
o godz. 4-tej po południu
na sali p. Tluecka
na które zaprasza

ZARZĄD.

Gliwice.

Verwiebe, miejski budowniczy, pozasł.
Gliwice, ulica Mikołowska Nr. 9.

Biuro techniczne

dla wszelkich prac budowlanych. Sporządzenie
oceny. Rada przy budowie w sprawach poli-
cyjnych itp.

Baugewerk-, Tischler-, Maschinen- u. Mühlenbau-Schule
Neustadt in Mecklenburg. Weitere Auskunft erteilt: Dir. Jentzen.

76 tytułów nadwornych i zasłużonych medali.

Jana Hoff'a
Wyciągu słodowego karmelki.

Wskutek licznych podróbien trze-
ba uważać na opakowanie i mar-
kę ochronną, prawdziwy wyciąg
słodowego karmelki opatrzone są
(obrazkiem wynalazcy)

Jan Hoff, wynalazca słodowych preparatów.

Jana Hoff'a
Słodowa zdrowia czekolada

posiadająca i wzmacniająca dla
osób słabych. Ta jest bardzo mi-
łego smaku, a tam mianowicie do
polecenia, gdzie zakaz używania
kawy, funt po 3,50 M. i 2,50 M.

JOHANN HOFF, Berlin NW., Neue Wilhelmstrasse 1.

Miejsce sprzedaży w Gliwicach u p. Hermana Simon'a. Rynek.

„Zur goldenen Ecke“

(na złotym narożniku)

w Gliwicach

w nowym budynku, ul. Mikołowska Nr. 2
narożnik ul. Kolejowej.

Rudolf Bellak

Skład sukna i ubiorów męzkich „Bazar mód.“

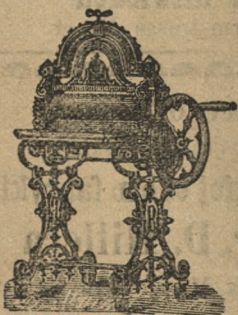
Największy skład,

a pewno że najtańsze ceny.

Ubiory dla przystępujących do

KOMUNII SW.

od 8 do 20 Marek.

Uznana jako wyborna tak zwana
Triumph-Wäsche-Mangln
najlepszy fabrykat niemiecki
z lanego żelaza i waley z trwałego
drzewa pojedynczo a elegancko zbu-
dowana rozsyła się w prost w 5-ciu
wielkościach pod gwarancją za do-
broć i osiągnięcie celu, już za 25 M,
opłacony fracht kolei na całe Niemcy.
B. HENLE w Nürnberg,
Fabryka i rozsyłkowy interes
maglowni do bielizny, maszyn do
prania i wykręcania.

Ilustrowany cennik darmo
opłacony. Wiele uznań.

Przy nadchodzących
świętach

Wielkanocnych

polecam mój wielki SKŁAD

towarów

kolonialnych

jako to:

Kawę zawsze świeżą,

Cukier wyborny itd.

Wszelkie przyprawy

do pieczenia kołaczy

Mam także na składzie:

różne nasiona do siewu.

Wszystko po naj-

tańszych cenach.

Fr. Bembenek,

kupiec w GLIWICACH.

Ulica Klasztorna Nr. 81.

HANDEL WINA

BRACI BARTECZKO

w Zabrze

na ulicy „Kronprinzen,“

nowydom Sorski. Już od

2 1/2 Marek za liter, sprze-
dajemy dobre, czyste,

słodkie i wytrawne

wino węgierskie

i czerwone,

które polecamy szczegól-
niej dla chorych.

Slawny, urzędownie pod-
szukany

Ringelhardt, Glöcknera

Plaster ojący rany

(Wund- & Heilplaster *)

leczy wszelką opuchłość, gru-
czyły, liszaje, zapalenia, re-
pienie się chorobę raka, pruch-
nienie kości, odziembienie
palców, rany zaparzenia, od-
gnietki, wyrzuty skórne, cho-
roby żołądka, suchy ból, tar-
ganie itp.

Z marką ochronną na pudełkach
do dostania

po 25 i 50 fen. (z opisem użycia)

w aptece król. uprzyw. Adler-
Apotheke p. Fengler'a, rów-
nież i w aptekach na Górnym
Szląsku. Świadcetwa wyleczonych
są także do przeżycia.

NB Proszę zważać pilnie na
powyższą markę ochronną.

Szanownej Publiczno-
ści tutejszej i okolicznej
polecam mój doborowy

Skład wina

od najtańszego do naj-
droższego. Skora i rze-
telna usługa.

Emil Aufrecht.

Gliwice,

Ul. Tarnowicka Nr. 15.

Dobre ziemniaki!

(kartofle)

do jedzenia i sadzenia

ma na składzie

Albert Assmuth.

Gliwice. Ulica Mikołowska 43.

Dobrym

gospodyniom

polecam na Święta:

Wybornie smakujące kawy!

Tylko w dobrych gatunkach

wszystkie kolonialne towary

makę, suszony owoc,

najlepszą margarinę

po najtańszych cenach

Dobre 5 i 6 fen. cygary,

jaki doskonałą tabakę Kentuki.

— Colonia-Kit, —

do kitowania szkła, porcelany,

kamiennych rzeczy itp. fi-
szeczki po 50 fenigach.

J. Nenstil

w Gliwicach

przy katolickim kościele.

Max Waldmann

Gliwice,

Mikołowska ulica Nr. 5.

naprzeciw mostu św. Jana

Skład mąki i

wyrobow ziarna.

Piekarnia.

Największy skład

Drożdży prasowanych

jak w najlepszych gatunkach

Wyborowy a czysty towar.

Skład wszelkich

nasion

po cenach najtańszych

Najlepsza mąka

prawdziwa węgierska

„Kaiserauszug“

w woreczkach po 5 i 10 ft.

PAUL GOLISCH, zegarmistrz,

w Gliwicach,

przy Dworcu kolei żelaznej

na wielki skład

podarków na pamiątkę pierwszej Komunii św.

Dalej poleca swój wielki skład

złotych i srebrnych zegarków

męzkich i damskich.

Regulatory, stojące i do konsoli zegary,

skrzynki z muzyką, z najlepszych fabryk

w złoto i srebro oprawne prima korale, granaty, amethyst

i turkisy do stroju damskiego. Steroskopy, pantaskopy

i lunety teatralne. Prima-ratenowskie okulary

Rzetelna usługa! Najniższe ceny! Rzetelna usługa!

10 funtów tytoniu

Pa. opłacone (franco) i zapakowane
Pa. na całe Niemcy rozsyła

za **8 Mrk.**

Kurt Promnitz, Wrocław, (Breslau Am Rathhause Nr. 16/17 I.)

Nakładca i redaktor odpowiedzialny ks. Fr. Przynicznyński w Gliwicach (Gleiwitz.) — Drukiem Teodora Zalewskiego w Gliwicach (Gleiwitz).